

No 49 (2020)

P.6

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Logosha R., Mazur K. METHODOLOGICAL APPROACHES TO EVALUATION OF EFFICIENCY OF USE OF ECONOMIC POTENTIAL AGRICULTURAL ENTERPRISES 3	Pronko L. DECENTRALIZATION IN UKRAINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF UNITING TERRITORIAL COMMUNITIES 21
Matatov R., Orusova O. THE IMPACT OF UNEMPLOYMENT ON THE ECONOMY OF THE RUSSIAN FEDERATION 13	Tomashuk I. CURRENT STATE AND PROSPECTS OF LABOR POTENTIAL DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES OF UKRAINE (ON THE EXAMPLE OF VINNITSA REGION).....31
Matiienko-Zubenko I. DIGITAL TECHNOLOGIES TRANSFORM THE PROFESSIONAL LANDSCAPE OF ACCOUNTANTS AND AUDITORS: GLOBAL AND DOMESTIC REALITIES..... 15	Chereshnevyi O. PRIMARY DOCUMENT IN BUDGET ORGANIZATIONS' ACCOUNTING PROCESS 44

JURIDICAL SCIENCES

Bodunova O. TO DETERMINING THE SCIENTIFIC BASES OF DETERMINATION OF CRIME IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGIES 48	Sargsyan A. SOME ISSUES OF IMPROVING THE INCENTIVE NORM ON EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY OF MEMBERS OF THE CRIMINAL COMMUNITY 55
Kostanyan G., Kazanchian L. FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF A DEPUTY OF THE NATIONAL ASSEMBLY OF THE REPUBLIC OF ARMENIA..... 51	Khomiakov D., Ziboreva O. CONCEPT AND CONTENT OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE MINISTRY OF DEFENSE OF UKRAINE 59

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОБ'ЄДНАННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД***Пронько Л.М.**к.е.н., доцент, Вінницький національний аграрний університет***DECENTRALIZATION IN UKRAINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF UNITING
TERRITORIAL COMMUNITIES***Pronko L.**Candidate of Economic Sciences, associate professor,
Vinnytsia National Agrarian University***Анотація**

Проаналізовано основні етапи проведення реформи, визначено основні повноваження та можливості децентралізації влади в Україні починаючи з 2014 року. Досліджено, що перспективними планами формування територій громад покрито 90,3 % території країни. Об'єднані громади здобули повноваження та ресурс, які мають міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60 % податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного, на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт). Доведено, що місцеві бюджети зараз володіють ресурсною базою, яка була значно збільшена, і це стосується не лише об'єднаних громад. Робиться все можливе, щоб нові можливості були максимально ефективно реалізовані. Обґрунтовано, що лише об'єднуючись, долаючи певні перешкоди на початку, громади, тим не менше, закладають важливі основи для свого економічного розвитку в перспективі, бо отримують територіальні, земельні, демографічні ресурси, мають змогу облаштувати інфраструктуру.

Abstract

The basic stages of realization of reform are analysed, basic plenary powers and possibilities of decentralization of power are certain in Ukraine, beginning from 2014. It is investigated that 90,3 % of the country's territory is covered by long-term plans for the formation of community territories. The united communities have acquired the powers and resources that cities of regional significance have, in particular, the transfer to the local budgets of OTG of 60 % of the personal income tax on their own powers. In addition, revenues from taxes remain entirely on the ground: a single tax, on the profits of enterprises and financial institutions of communal property and property tax (real estate, land, transport). It has been proven that local budgets now have a much larger resource base, and not just united communities. Every effort is being made to make the new opportunities as effective as possible. It is justified that only by uniting, overcoming certain obstacles in the beginning, communities, however, lay important foundations for their economic development in the future, because they receive territorial, land, demographic resources, have the opportunity to arrange infrastructure.

Ключові слова: територіальні громади, децентралізація, реформа, місцева влада, місцеве самоврядування, місцевий бюджет, фінансова децентралізація.

Keywords: territorial communities, decentralization, reform, local government, local self-government, local budget, financial decentralization.

Децентралізація – шлях прогресу, який обирає країна внаслідок проведення реформи. Демократія є найдієвішою формою розвитку суспільства, оскільки дає можливість людям обирати керівників та контролювати владу. Саме влада народу найшвидше та найраціональніше реагує на виклики сучасності [1].

Революцією Гідності українці підтвердили, що вони європейці, цінують демократію та народовладдя, як і громадяни європейських країн.

Станом на початок реформи у 2014 році тільки 6 регіонів в Україні були самодостатніми, що ви-

кликало значну регіональну диспропорцію, а відповідно – і якість життя та послуг, що отримували українці. У 92 % сільських громад проживало менше 3000 жителів, майже 11 % сільських територіальних громад мали менше 500 жителів [2]. Водночас у понад 50 % сільських громад дотаційність складала понад 70 %. 483 територіальні громади взагалі на 90 % утримувалися за рахунок дотацій (рис. 1).

Ці виклики вимагали проведення кардинальних реформ в частині державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [8].

Рис. 1. Стан та проблеми початку проведення реформи в Україні

Проаналізуємо основні етапи проведення реформи, визначимо основні повноваження та можливості децентралізації влади в Україні починаючи з 2014 року.

1. Добровільне об'єднання та укрупнення територіальних громад.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування [10]. Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення. Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости [9].

Збільшення та об'єднання громад здійснюється шляхом добровільного об'єднання з урахуванням думки громадян. Обов'язковим при плануванні створення громад є визначення потенційних ресурсних можливостей громади для економічного та соціального розвитку і можливості забезпечити надання якісних послуг жителям.

1 квітня 2014 року Кабінет Міністрів України

своїм розпорядженням ухвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Ухвалив він Концепцію не просто так – перед цим провідні експерти Ради Європи повністю підтвердили відповідність Концепції європейським принципам самоврядування та рекомендували її як основу для розробки подальшої нормативної бази [5].

Верховна Рада не відставала, і вже 17 червня 2014 року було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» (саме про співпрацю, а не добровільне об'єднання, це різні закони – важливо їх розрізняти).

Спираючись на такі інституційні засади, як Позачергове послання Президента України, затверджену Кабміном також у 2014 році Стратегію сталого розвитку «Україна 2020», Коаліційну угоду, Програму діяльності Кабінету Міністрів України, Верховна Рада затвердила План законодавчого забезпечення реформ в Україні. Важливим етапом у створенні законодавчого підґрунтя для змін мало би бути прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації [4;7;9].

Наприкінці переломного 2014 року було ухвалено два важливі закони:

- Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи».
- Закон України «Про внесення змін до Бюдже-

тного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин». Ухвалення цього Закону дало можливість громадам навіть до об'єднання відчутти переваги децентралізації, бо збільшилися можливості місцевих бюджетів. Власні ресурси місцевих бюджетів зросли майже втричі, загалом обсяг фінансових ресурсів збільшився майже на 15 %, що в номінальних цифрах склало 34,1 млрд гривень. Зросли обсяги фінансування освіти (13 %) та охорони здоров'я (12 %).

Крім того, цього року Державний Фонд регіонального розвитку отримає 5,7 млрд грн із державного бюджету, що, серед іншого, включає 1 млрд грн на реалізацію проектів територіальних громад. Тобто, це означає, що окрім бюджетних коштів, можна виграти державний грант під різні проекти, подавши на розгляд Державного Фонду регіонального розвитку відповідні проектні заявки.

Головною подією децентралізації 2015 року стало ухвалення 5 лютого 2015 р. Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Ухвалення Закону дало початок дуже важливому про-

цесу укрупнення базових територіально-адміністративних одиниць в Україні, яких до реформи було надзвичайно багато, але ефективність діяльності органів влади там була низька [8].

Наприклад, до реформи в Україні існувало 11 520 територіальних громад: із них 458 міських, 783 селищних і 10 279 сільських. Після завершення об'єднального процесу заплановано створення приблизно 1500 потужних дієздатних громад.

На сьогодні ми маємо приблизно десяту частину від запланованої цифри – близько 800 громад створили 159 об'єднаних громад.

Станом на 10 січня 2020 року, в Україні створено 1029 об'єднаних територіальних громад з населенням 11,7 мільйонів людей (таблиця 1), з яких 49 об'єднаних територіальних громад очікують рішення ЦВК на проведення перших виборів та 44 ОТГ з адміністративним центром у містах обласного значення. Перспективними планами формування територій громад покрито 90,3 % території країни. Лідери та аутсайдири зі створення спроможних громад у переліку регіонів за минулий рік майже не змінювалися [6].

Таблиця 1

Формування об'єднаних територіальних громад в Україні станом на 01.01. 2020 року

№п/п	Область	Кількість ОТГ, в яких відбулися перші вибори та ОТГ з адміністративними центрами у містах обласного значення	Кількість ОТГ, які очікують рішення ЦВК про призначення перших виборів
1	Вінницька	46	2
2	Волинська	54	
3	Дніпропетровська	71	3
4	Донецька	13	6
5	Житомирська	56	1
6	Закарпатська	16	3
7	Запорізька	56	4
8	Івано-Франківська	39	
9	Київська	24	9
10	Кіровоградська	27	
11	Луганська	18	6
12	Львівська	41	
13	Миколаївська	42	1
14	Одеська	37	
15	Полтавська	53	4
16	Рівненська	45	2
17	Сумська	38	
18	Тернопільська	53	
19	Харківська	23	1
20	Херсонська	33	4
21	Хмельницька	51	
22	Черкаська	57	3
23	Чернівецька	37	
24	Чернігівська	50	
	Разом	980	49

Такими є основні дані проведеного Моніторингу процесу децентралізації та реформування місцевого самоврядування Міністерства розвитку громад та територій України у 2019 році.

Отже, у 2019 році було створено 223 ОТГ, тоді

як у 2018 році – лише 141. Тобто процес децентралізації продовжується, в нього повірили, і опір противників долається. Загалом вже створено 1029 ОТГ, у які об'єдналися 4698 громад (рис. 2).

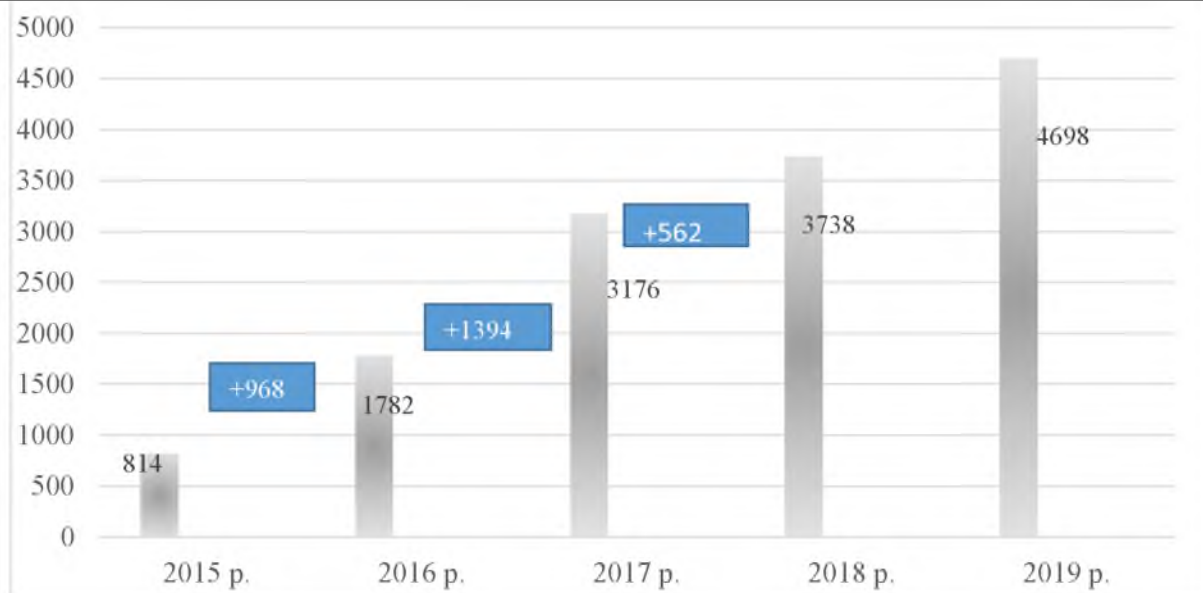

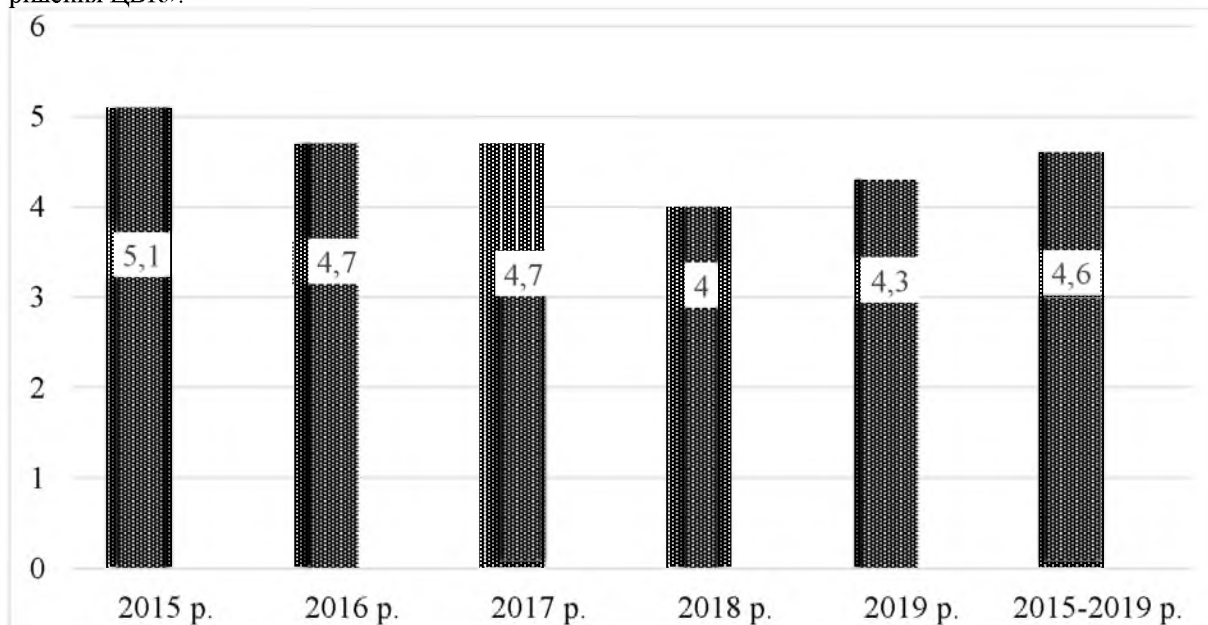
Рис. 2. Динаміка створення ОТГ в Україні, 2015-2019 рр..

Знаємо, що багато з ОТГ слабкі – як правило, там, де приймалися політичні чи емоційні рішення. Однак, негативним залишається і той факт, що 6263 громад досі не об'єдналися, чим погіршують перспективи свого власного розвитку.

У грудні минулого року відбулися вибори до новостворених ОТГ, ще 49 об'єднаних громад готові до призначення перших виборів і чекають на рішення ЦВК».

За даними здійсненого Моніторингу у 2019 році, найбільш динамічними показниками реформи також були:

– Співробітництво громад: на початок 2019 року громади уклали 296 договорів про співпрацю, а на початок 2020 – 530 договорів: плюс 234 договори [5].

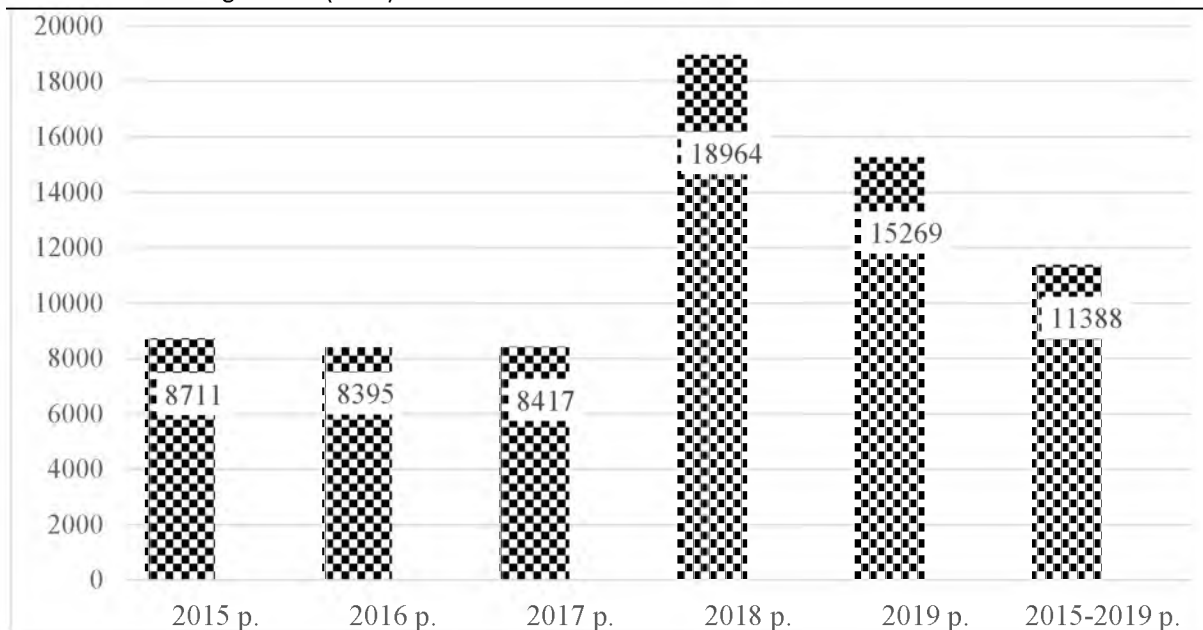

Рис. 3. Середня кількість територіальних громад, що об'єдналися в ОТГ та середня чисельність населення однієї ОТГ, 2015-2019 рр..

– Створення центрів надання адміністративних послуг: 775 ЦНАП на початок 2019 – 806 ЦНАП на початок 2020; плюс 31 ЦНАП. Більшість з нових центрів відкривали саме в об'єднаних громадах.

Крім того, значно активізувався 2019 року процес приєднання громад до ОТГ та міст обласного

значення. Процедуру приєднання сусідніх громад пройшли вже понад 100 ОТГ. Загалом до них доєдналися майже 250 сусідніх сільських та селищних рад. За спрощеною процедурою понад 100 громад приєдналися до 44 міст обласного значення (рис. 3).

Таблиця 2

Рейтинг областей щодо формування спроможності громад (загальний рейтинг та місце за параметрами)

Область	Загальний рейтинг	Рейтинг областей щодо формування спроможності громад						
		1	2	3	4	5	6	7
		К-сть населення ОТГ	Площа ОТГ	К-сть територ. громад, які не об'єдналися	Райони, не охопл. об'єднаними чи приєднанням	К-сть ОТГ з чисел. менше 5 тис. осіб	ОТГ з адм. центрами і містами обл. знач.	Покриття перспективами
Житомирська	1	5	3	3	1	11	3	3
Дніпропетровська	2	2	2	2	1	16	7	1
Чернігівська	3	4	4	4	1	14	2	4
Хмельницька	4	8	5	5	2	9	4	1
Запорізька	5	3	1	1	1	19	9	1
Волинська	6	10	6	6	1	12	6	1
Сумська	7	9	12	12	3	10	1	2
Донецька	8	1	11	11	16	5	9	1
Чернівецька	9	14	8	10	7	6	2	11
Тернопільська	10	16	9	8	4	17	2	6
Миколаївська	11	6	7	9	8	15	9	12

Луганська	12	7	10	7	10	22	11	1
Рівненська	13	21	15	14	9	8	2	1
Івано-Франківська	14	22	17	18	5	3	2	8
Харківська	15	12	19	19	18	1	5	1
Полтавська	16	11	16	16	6	18	4	7
Херсонська	17	17	14	13	13	20	2	10
Черкаська	18	15	13	15	2	21	10	15
Одеська	19	13	18	17	16	6	8	17
Київська	20	18	22	20	15	4	4	16
Львівська	21	20	21	22	12	7	11	13
Закарпатська	22	24	24	24	14	2	9	9
Вінницька	23	13	23	21	11	13	2	14
Кіровоградська	24	19	20	23	17	23	11	5

За минулий рік п'ятірка регіонів – лідерів реформи змінилася не суттєво. На початку 2019 року рейтинг областей з формування спроможних громад очолювали Хмельницька, Житомирська, Чернігівська, Запорізька та Волинська області. На початку 2020 – Житомирська, Дніпропетровська, Чернігівська, Хмельницька та Запорізька області.

П'ятірка регіонів-аутсайдерів теж не зазнала значних змін. На початку 2019 року це були Вінницька, Полтавська, Київська Кіровоградська та Закарпатська області. На початку 2020 – Київська, Львівська, Закарпатська, Вінницька та Кіровоградська області (таблиця 2).

Закарпаття змогло піднятися на два щаблі у рейтингу лише після того, як Закарпатська ОДА розробила, а Кабінет Міністрів у грудні 2019 року затвердив перспективний план формування територій громад області [2].

Перелік областей, в яких є затверджені перспективні плани, поповнився нарешті Закарпатською областю. Однак ще майже 10 % території залишається без проектних громад. Найбільш проблемними досі є Одеська, Київська області, також багато невирішених питань у Вінницькій, Черкаській та

Львівській. ОДА зобов'язані розробити і подати перспективні плани формування територій громад для затвердження Урядом.

2. Фінансова децентралізація

Ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. Децентралізовані повноваження мають бути забезпечені відповідним ресурсом для якісного виконання [6].

Тому із внесенням змін до Податкового та Бюджетного кодексів, від 1 січня 2015 року місцевим самоврядуванням отримано більше фінансів для підвищення економічної спроможності.

Об'єднані громади здобули повноваження та ресурс, які мають міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60 % податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного, на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт) [9].

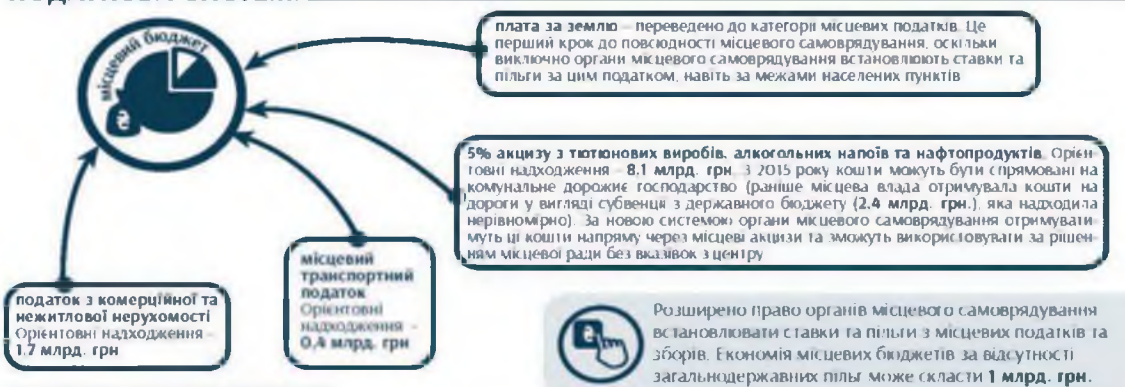
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЗДОБУТКИ РЕФОРМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Схвалені Парламентом зміни до бюджетного та податкового законодавства кардинально змінили якість фінансового забезпечення територіальних громад.

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

<p>на 34,1 млрд. грн збільшився обсяг фінансових ресурсів</p> <p>на 14,7% збільшився обсяг фінансових ресурсів</p> <p>майже втричі зросли власні ресурси місцевих бюджетів</p>	<p>Освіта на 13% зросли обсяги фінансування</p> <p>Охорона здоров'я на 12% зросли обсяги фінансування</p> <p>Посилено відповідальність профільних міністерств за належне фінансування освітньої та медичної галузей: вони зобов'язані реформувати систему соціальних стандартів та оновити фінансові нормативи бюджетної забезпеченості. Це перший крок до 100% фінансування делегованих державою повноважень.</p>
<p>зменшилась кількість дотаційних місцевих бюджетів:</p> <p>2014 96,3% - у 2014</p> <p>2015 74,6% - у 2015</p>	<p>Нова система вирівнювання дозволяє залишати більшу частину коштів на місцях. Органи місцевого самоврядування стали менше залежати від прийнятих в центрі рішень</p>
<p>зросла кількість місцевих бюджетів донорів:</p> <p>2014 3,7% - у 2014</p> <p>2015 15,2% - у 2015</p>	<p>Запроваджено стимулюючу систему фінансового вирівнювання спроможності територіальних громад. Раніше з місцевих бюджетів донорів на користь державного бюджету вилучались 100% коштів, тепер – 50%</p>
<p>10,2% місцевих бюджетів стали повністю збалансованими. У 2014 році таких бюджетів не було</p>	<p>Ці органи місцевого самоврядування забезпечать своїм громадянам більш якісні послуги</p>
<p>3 млрд. грн передбачено у Державному фонді регіонального розвитку на створення інфраструктури об'єднаних територіальних громад</p>	<p>Закладено механізми стимулювання громад до об'єднання: об'єднані відповідно до перспективного плану громади отримують додаткову базу та видаткові повноваження, як у міст обласного значення</p>

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

МІСЦЕВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ

182 міста отримали можливість здійснювати зовнішні запозичення. Раніше таке право мали – 16.

Ліквідовано бюрократичні бар'єри при здійсненні місцевих запозичень та наданні місцевих гарантій.

Обслуговування місцевого боргу віднесено до захищених видатків. Інвестори отримали законодавчі гарантії захисту своїх коштів.

Рис. 4. Переваги запровадження міжбюджетних відносин в ОТГ [10].

До того ж, ОТГ мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (до реформи прямі відносини мали лише обласні та районні бюджети, бюджети міст обласного значення), для виконання делегованих державою повноважень їм надаються

відповідні трансферти (дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо) (рис. 4).

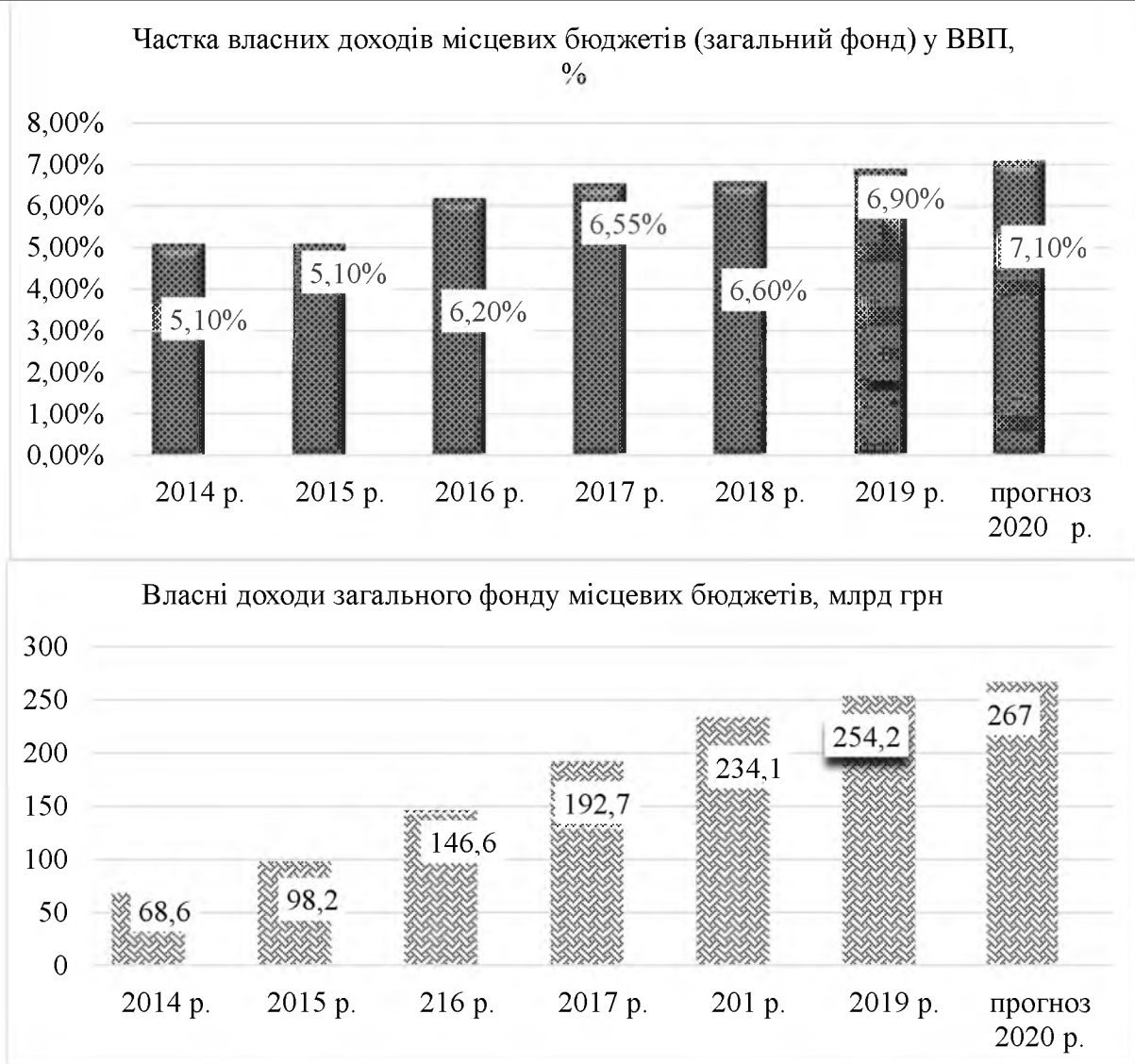

Рис. 5. Динаміки результатів фінансової децентралізації.

Як бачимо з рисунка, за новою системою наповнення місцевих бюджетів, більша частина коштів залишається на місцях, а отже місцеві органи влади стали менш залежними від центрів. Окрім цього, було започатковано стимулюючу систему фінансового вирівнювання спроможності територіальних громад [3].

Щодо оподаткування, зазначимо, щодо плати за землю переведено до місцевих податків, також до місцевих податків стали відносити податок з комерційної та нежитлової нерухомості, місцевий транспортний податок. Важливим кроком стало і те, що 182 міста отримали можливість здійснювати зовнішні запозичення, ліквідовано бюрократичні бар'єри та надано місцеві гарантії, що дало можливість інвесторам почувати себе більш захищеними. Законодавчі зміни також надали право органам місцевого самоврядування затверджувати місцеві бюджети незалежно від дати прийняття закону про Державний бюджет.

Позитивні зміни щодо здійснення децентралізації влади в Україні спостерігаємо і на даний час. Так у 2019 році частка власних доходів місцевих

бюджетів у ВВП дорівнювала 6,8 %, що майже на 2 % перевищує дані 2014 року (рис. 5).

Такі покращення вже дали перші помітні результати. Власні доходи місцевих бюджетів з 2014 по 2018 рік збільшилися на близько 200 млрд. грн. (з 68,6 млрд. грн. до 267 млрд. грн.). Це – реальний інструмент впливу на досягнення результату та відповідальність за довіру громад.

Таким чином, за листопад-січень 2019 року місцеві бюджети поповнилися на 250,5 млрд грн, що на 37,8 млрд грн більше, ніж у 2018 році, бюджети міст обласного значення зросли майже на 19 % і становили близько 95 млрд грн. (рис 6).

3. Нові повноваження та можливості

Об'єднані територіальні громади, крім зростання власних фінансових можливостей, у результаті децентралізації мають й інші інструменти забезпечення економічного розвитку – здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ.

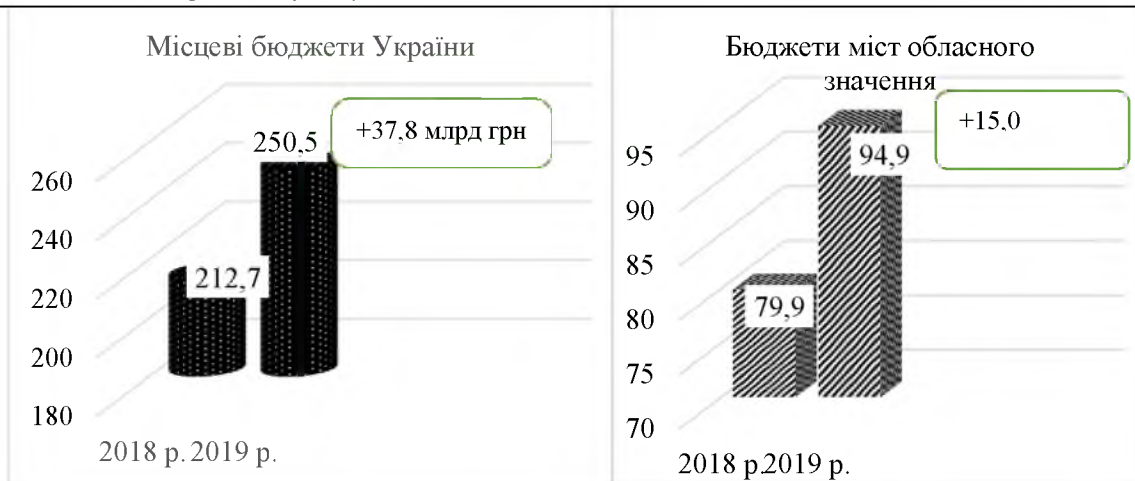

Рис. 6. Динаміка виконання власних доходів місцевих бюджетів

Децентралізовано повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства, органам місцевого самоврядування надано право самостійно визначати містобудівну політику [3].

Після прийняття низки законів щодо децентралізації повноважень і регулювання земельних відносин громади дістануть право розпоряджатися землями за межами населених пунктів. Верховною Радою України прийнято закони, які надають можливість децентралізувати частину повноважень ЦОВВ щодо надання базових адміністративних послуг: реєстрацію нерухомості, бізнесу, місця проживання особи – передавши їх на рівень громад.

Сьогодні вже готовий законопроект про муніципальну варту, завдяки якому органам місцевого самоврядування буде надано дієвий інструмент наведення порядку на підлеглий території. Муніципальна варта – це структура, яка має стежити за дотриманням правопорядку, опікуватись питаннями благоустрою, незаконних звалищ, місць для паркування тощо. Вона в жодному разі не може займатися кримінальними справами – це виключно компетенція поліції.

Інтенсивно працюються законопроекти, покликані чітко розмежувати повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, дозвілля, соціально-економічного розвитку, інфраструктури між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на кожному з територіальних рівнів адміністративно-територіального устрою держави.

Проаналізуємо, що все-таки змінилось завдяки проведеній реформі [10].

По-перше – отримані в результаті децентралізації повноваження та ресурси надали органам місцевого самоврядування більше можливостей для розвитку своїх територій, створення сучасної освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури.

По-друге – місцева влада стала зацікавленою в розвитку інвестиційної привабливості своїх територій на благо громади, адже сплачені тут податки підуть на підвищення якості життя жителів цієї тери-

торії. Різноманітні дозволи та реєстраційні документи для ведення бізнесу можна буде отримувати на місцях, громади зможуть самостійно залучати інвестиції, сприяючи їх соціально-економічному розвитку.

По-третє – переваги реформи багато громад відчували вже сьогодні: в їх містах, селах і селищах почали приводитися до ладу дороги, медичні та освітні заклади – все те, що десятиліттями перебувало у занепаді.

По-четверте – реформа дала поштовх до повноцінного розвитку громад, можливість поліпшити життя у кожному населеному пункті та у країні в цілому і дозволяє громадянам – кожному з нас – самостійно господарювати там, де вони живуть.

Але, у процесі проведення реформи виникає декілька головних проблем, серед яких можна назвати:

- Непослідовність нормативного забезпечення. Не прийняті зміни до Конституції, що «підвішує» прийняття багатьох важливих нормативних актів.

- Нові кадри, нестача знань, брак відповідальності. До складу місцевого самоврядування прийшло багато активних, хороших людей, які є новачками у владі та потребують знань «з нуля». Та й для досвідчених представників самоврядування, які опинилися в нових умовах, навчання та консультативна допомога не будуть зайвими. Так, наприклад, потребують роз'яснення деякі юридичні питання, пов'язані з діяльністю нових об'єднаних громад.

Дану проблему називають ще «кадровим голодом» для нових виконкомів, оскільки робота в них потребує більшого обсягу знань та досвіду. Зараз і держава, і міжнародна донорська спільнота пропонують активістам, працівникам виконкомів колишніх сільрад та посадовцям органів місцевого самоврядування різноманітні курси, семінари та інші форми навчання, але все треба робити системно, швидко і «на вчора».

Було і таке, що люди скаржилися на нечітко прописану процедуру реєстрації новоутворених громад. Спочатку законом переписувалося ліквідувати старі ради. Але знайшовся вихід. Дніпропетровська область першою зробила та подала до

Києва пропозиції щодо удосконалення законодавчого поля в цьому питанні і наприкінці 2015 року процедуру реорганізації (а не ліквідації) було узгоджено. Об'єднана громада ставала правонаступником попередніх, набувала права на активи та пасиви попередніх сілрад.

• Також одним із чинників, які спричиняють затримки та неузгодженість дій, є складність, багатоплановість реформи. Концепція реформи вимагає узгоджених дій з боку різних секторів, різних міністерств та відомств – зокрема Міністерства освіти та науки, Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я тощо. Наразі з'явилися позитивні зрушення в такій координації, але про справжню зваженість у роботі говорити однозначно передчасно. Іншою проблемою є те, що більшість закладів освіти, культури, охорони здоров'я, які громадам потрібно взяти на баланс, не мають оформлених належним чином установчих документів.

Головний акцент уряд, разом із донорськими міжнародними організаціями, робить на підтримці об'єднаних громад. Мета – очевидна: зробити ці громади вдалою, яскравою вітриною реформи, щоб у всіх інших не виникало сумнівів щодо доцільності об'єднання.

Розроблено 7 законопроектів щодо передачі органам місцевого самоврядування права розпорядження земельними ділянками державної форми власності та розвитку ринку земель, і очевидно, що буде здійснено кроки в напрямку ухвалення хоча би частини з цих законопроектів. Оскільки, саме завдяки передачі повноважень і фінансів на місця громади отримали можливість самостійно ухвалювати рішення і відповідати за їхню реалізацію. Світовий досвід показує, що місцеві проблеми можуть ефективно вирішуватися тільки на місцевому рівні. Держава ніколи не вирішить проблем кожного окремо взятого села.

Перспективи. Держава передає ресурси та повноваження згори-вниз, передає засоби вирішення проблем на той рівень, де проблеми виникають, але держава ставить одну умову – руку, що приймає повноваження та ресурси разом із відповідальністю, треба зміцнити. Декілька невеликих громад треба об'єднати у потужнішу громаду, базуючись на географічних, історичних, економічних принципах. Для планування таких об'єднаних процесів обласні ради ухвалили перспективні плани розвитку. Цей процес не був безхмарним і легким, до цих планів можливі зміни, але суть залишається такою: щоб бути в змозі хазяйнувати на своїй землі самостійно, треба зміцнитися, об'єднуючись [10].

Місцеві бюджети зараз володіють ресурсною базою, яка була значно збільшена, і це стосується не лише об'єднаних громад. Робиться все можливе, щоб нові можливості були максимально ефективно реалізовані. У об'єднаних громад є низка преференцій і додаткових можливостей, якими важливо скористатися.

Нагадаємо, що зараз перспективні плани областей покривають трохи більше 90 % територій об-

ластей. Утворено 1045 ОТГ. Щоб прискорити процес, за пропозицією Уряду, Парламент спростив процедуру затвердження перспективних планів областей, прийнявши в грудні минулого року відповідний Закон.

Це дозволило розробити більш збалансовані перспективні плани областей, які відповідають Методиці формування спроможних громад. Також Уряд удосконалив підходи до формування спроможних громад: визначено критерії оцінки рівня спроможності громади, тобто її людського потенціалу, фінансових та майнових ресурсів, які дадуть змогу надавати якісні послуги жителям, вирішувати накопичені проблеми, розвивати місцеву економіку.

Висновки. Отже, об'єднуючись, долаючи певні перешкоди на початку, громади, тим не менше, закладають важливі основи для свого економічного розвитку в перспективі, бо отримують територіальні, земельні, демографічні ресурси, мають змогу облаштувати інфраструктуру.

Список літератури

1. Все про децентралізацію (бюджетну, земельну та інше) у ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/news/detsentralizatsiya>
2. Децентралізація в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: decentralization.gov.ua
3. Децентралізація закінчиться вже цього року: етапи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kolo.news/category/vlada/18474>
4. Конституція України. 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. №333-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>
6. Новини – Децентралізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: decentralization.gov.ua/news
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. №280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Пронько ЛМ. Становлення та розвиток місцевої влади в Україні. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016, №3. С. 88-96
9. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. №1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Реформа децентралізації завершиться в 2020 році ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/reforma-decentralizaciyi-zavershitsya-v-2020-roci-provedennyam-voseni-miscevih-viboriv-na-novij-teritorialnij-osnovi-gromad>